

De miseria hominis

Tantam enim vim huius probationis in se continet significatio ut huiusmodi quod dicitur ex necessitate eo ipso quod intelligitur vel cogitatur et reuera probetur existere et id ipsum esse quicquid de diuina substantia oportet credere. Credimus namque de diuina substantia quicquid absolute cogitari potest melius esse quam non esse. Verbi gratia. Melius est esse eternum quam non eternum: bonum quam non bonum. Immo bonitatem ipsam quam non bonitatem ipsam. Nichil autem huiusmodi non esse potest: quo maius aliquid cogitari non potest necesse est igitur esse quo maius cogitari non potest esse quicquid de diuina essentia credi oportet. Gratias ago benignitati tue et in reuerentia et in laude opusculi mei. Cum enim ea que tibi digna susceptio videtur tanta laude extulisti satis apparet: quia que tibi infirma visa sunt beniuolentia non maliuolentia reprehendisti.

Explicit anselmus in sapientie.

Incipit opusculum beati Anselmi Episcopi Cantuariensis ordinis Sancti benedicti: De miseria hominis.

Erret me vi

ta mea. Namque diligenter discussa apparet mihi aut peccatum: aut sterilitas fere tota vita mea: et si quid fructus in ea videtur: sic est aut simulatum aut imperfectum: aut aliquo modo corruptum ut possit aut non placere aut displicere deo. Ergo o peccator: vita tua iam non fere tota aut in peccato est: aut dampnabilis: aut in fructuosa: et contemptibilis. Scilicet quid sepe in fructuosa a dampnabili: utique si est in fructuosa: est et dampnabilis. Constat enim et verum est: quod veritas dei dixit: omnis arbor que non facit fructum bonum excidit. et in ignem mittitur. Denique si quod ago utile proorsus nulla illud compono alimentis corporis quibus abutor. Sed quis pascit pecus: quod nec tamen potest:

quod consumitur et tamen tu benignus deus tu nutris et expectas tuum inutilem verum et fetentem peccatis quam tollerabilius canis putridus fetet hominibus: quam anima peccatrix deo quam infeliciter ista deo quam ille hominibus: heu non hominem sed obproprium homini vilis pecore peius cadauere. Tede anima mea vite mee: viuere erubescere: mori propter meo. Quid ergo restat tibi o peccator: nisi ut in tua tota vita plores totam vitam tuam: ut ipsa tota se ploret totam. Sed est in hac anima mea miserabiliter mirabiliter et mirabiliter miserabiliter: non tamen dolet quantum se non scit: sed sic secura torpet velut quod patiat ignoret. Anima sterilis quod agis quod torpes anima peccatrix. Dies iudicii venit: iuxta est dies domini magnus iuxta et velox minis: dies ire: dies illa: dies tribulationis et angustie: dies calamitatis et miserie: dies tenebrarum et caliginis: dies nebule et turbidinis: dies tume et clangoris. Vox diei domini amara. Quid dormitas anima tepida et digna euomi: quod dormitas quod non expugiscit quod non tremat ad tamen tonitruum non dormit sed mortuus est. Arbor in fructuosa vbi sunt fructus tui arbor digna securi et igne: digna succidi et succedi que sunt fructus tui: utique spiritus pungentes et amara peccata que vitina sic te penitendo pungeret ut conurgeretur sic amara resceret ut euanesceret forsitan paruus quod putas peccatum aliquid vitina districtus iudex paruus existimaret aliquod peccatum. Sed heu me nonne omne peccatum pro peccato deum exhonorat. Ad ergo peccatum peccator audebat dicere paruus. Deus enim exhonorate quando est paruus. Signum aridum et inutile eternis ignibus dignum quod respondebis in illa die cum eriget a te usque ad iudicium oculi omne tempus viuendi tibi impensum qualiter fuerit a te expensum. Tunc quippe condempnabitur quicquid fuerit inuentum in te operis vel ociosi sermonis et silentij usque ad minima cogitationem: etiam quod vix isti si non

Ininsipiēte

fuerit ad dei volūtate directū ve quod
pctā ibi pūct ex improviso quasi ex in-
sidijs que mō non vides. Lerte plura z
fortassis terribiliora hīs que nūc vides
quod que non esse mala putas quod q̄
nunc esse bona credis nudata facie ap-
parebūt ibi nigerrima peccata ibi pro-
culdubio recipies prout gessisti in cor-
pore cum tamē iā non erit tempus mini
me cum pena nō recipiē cuz em̄ datō nō
pmitte hīc cogita qd gessisti qd opor-
teat te recipere. Si infra bona: pauca ma-
la mltū gaude: si infra mala: pauca bōa
multū luge. **Q** in vtil pctor an nō suffi-
ciūt tibi hec ad inanē rugitū: an nō suffi-
ciunt ad deliciem. Dum sāguinē z me-
dullas in lachrimas. **U**e mirabilis dū-
ricia ad q̄ cōfringēdā leues sūt tā gra-
ues mallei. **I**n insētibilibus torpor ad quē
concitandū sūt obtusi: tā accuti auculei
pletalis sopor ad quez excitādū raucu-
mentā terrificū tonitruū: peccator inuti-
lis satis hoc tibi debēt esse ad cōtinuan-
dum luctū sufficere tibi possūt: ad sobhē-
das iuges lachrymas Sed quid debeo
de gauedine: de magnitudine imminē-
tis miserie quicq̄ dissimulādo tacere et
oculis aīe mee fruari. An vt improvisi
irruāt repertim dolores vt subito ingiu-
at intollerabil. Lerte nō sic expedit pec-
catori. Si em̄ dixero quicq̄d potero ex-
cogitare: nōdum ad id qd res est pote-
rit operari. **I**gitur deducāt oculi mei la-
chrymas p diē et noctem: et non taceāt.
Auge ergo peccator auge superioribus
erūnis pōdus: adde terrore vllulatū su-
per vllulatū. nā ipse te iudicabit ad cui-
contumeliā spectat qdqd inobediēs dō
aut pvaricator: peccat: qui mihi malum
p bono reddidit: cui ego malū p bono
qui nūc paciētissimus: tūc districtissim-
clemētissimus nūc: iustissimus tūc. **H**eu
me heu me cui peccaui: deū inhonorau-
oipotentem puocauī. Peccator quid fe-
ci: cui feci: q̄ male feci: veh veh ira om̄i-

potentis ne irruat sup me. Ira oipoten-
tis vbi poteris capi in me? Nō est q̄ te
possit collocare alias tollerare i toto me
Angustie hinc erūt: accusantia peccata
inde terrens iusticia: subtus patēs hor-
ridū chaos inferni: desup iratus iudex
intus vrēs consciētia: foris ardens mū-
dus. **I**ust- vix saluabit: peccator sic re-
prehēsus in q̄ se p̄met. **L**ostrictus vbi
latebo: quō apparebo: latere erit impo-
sibile: apparere intolerabile. **I**llud desi-
dero: et nusq̄ erit: istud execrabor z vbi
q̄ erit: Quicq̄d tūc: qdqd erit tunc: q̄
eruet me de manib- dei: vnde mihi con-
siliū: vnde salus? **Q**uis est qui dicitur
magni cōsiliū angel- qui dicit saluator
et nomē eius vociferer. **I**am ipse est: iaz
ipse est **I**esu: ipse idē est iudex inter cu-
ius man- tremo. **R**espira iā o peccator:
respira ne desperes: spera in eo quem ti-
mes. **A**ufuge ad cū a quo aufugisti. **I**n-
uoca impotente quem supbe puocasti
Iesu ihu ppter hoc nomē tuū: fac mihi
scdm nomē tuū **I**esu iesu obliuiscere su-
perbū puocātem. **H**omē dilecte: nomē
delectabile: nomē cōfortans peccatorē:
et beate spei. **Q**uid em̄ ē **I**esus nisi sal-
uator. **E**rgo **I**esu ppter temetipm esto
mihi **I**esus: qui me creasti nō perimas
qui me redemisti ne cōdemnes: qui me
creasti tua bonitate: ne pereas opus tu-
um mea iniquitate. **R**ogo piissime ne p-
dat mea iniquitas: quod fecit tua om̄i-
potēs bonitas. **R**ecognosce benignissi-
me quod tuū ē: z absterge quod alienū
est **I**esu iesu miserere: dū tempus ē mi-
serendi. ne damnes in tempore iudican-
di **Q**ue nāq̄ tibi vtilitas in sāguie meo
si descēdero in eternā corruptōem. **R**e-
q̄ em̄ mortui laudabūt te dñe: neq̄ oēs
qui descēdūt in infernū. **S**i me admise-
ris intra latissimū tue mie sinuz: nō erit
angustior ppter me dñe. **A**dmitte ergo
o desideratissime iesu: admitte me intra
numez electoz tuoz: vt cū ill te laudē:

*Vndez Septus erit iudex
malis in extremo iudicio.*

*Proces ad hunc finem
de pro consequenda ve
ta etiam.*

De diuersitate sacramentorum

te perfruar: et gloriar in te inter oēs qui diligunt nomē tuū. Qui cum deo patre et spiritu factō: gloriaris per interminata secula Amen.

Incipit Epistola Anselmi de diuersitate Sacramentorum.

Domino ra

o mico waler anno gratia dei Illu wēburgensi venerabili epō. Anselmus seruus ecclesie cātuariē: archiepiscopus Salutem: seruitiū: oratōes dilectatōis affectū. Gaudeo et grās ago deo: quod sicut scribitis glorificat eū in vob catholica ecclesia: quomō in v̄sa mutatiōe diuine volūtatis apparet grā: et dñi pape pascalis amicitia habetis: et familiaritatem vt iam mihi liceat v̄sam amicaliter salutare s̄citatatem. Quia v̄sa s̄blimis hūilitas me cōparat minerue et vocat motem: nō in me accipio: quoniam nihil me cur hoc dici debeat de me intelligo. Non tamē debeo esse ingratus v̄s bene dignitati quoniam hoc facit abūdātia vestre erga me bone volūtatis. Solemus enim sepe sentire meliora de hijs quos diligimus: quoniam ipsi mereantur. De laude igitur ad me nō pertinet cor meū non gloriatur: sed de dilectōe que semper amāda est grās agēdo letatur. Querit v̄sa reuerentia de sacramētis ecclesie: quoniam nō vno mō fiunt vbiq: sed diuersis modis: in diuersis locis tractantur. Utique si p̄ vniuersam ecclesiam vno mō et concorditer celebrarent bonū esset et laudabile: quoniam tñ sunt multe diuersitates: que non in sūma sacramēti: nec in virtute eius: aut fide discordant: neque oēs in vnā consuetudinē colligi possūt: estimo eas potius: in pace cōcorditer tolerandas: quoniam discorditer eū scandalo dānandas: habemus enim a sanctis patribus: quia vbi vnitas seruatur charitatis in fide catholica: nihil ef-

ficit cōsuetudo diuersa. Si autē querit vnde nate sunt iste cōsuetudinū diuersitates: nihil aliud intelligo quoniam hūianorum sensuū varietates. Qui quis in reuerentia et virtute nō dissentiat: in aptitudine tamē et differētia ministratōis nō cōcordant. Quod vnus aptius esse iudicat. alius sepe minus aptū existimat. Neque in huius varietatib⁹ non cōsonare: puro ab ipsius rei veritate exorbitare. Neque et alij in sacrificiō corpore et sanguine domini: singulas cruces singulis faciūt ab initio in canone: alij solūmodo singulas singulis: vbi sigillatim noīatur panis vel corpus: et sigillatim calix vel sanguis: vbi vero oblatio noīatur: vnā crucē ambobus faciūt: quoniam sicut vnus est x̄ps qui seipm obtulit pro nobis: ita vnā est oblatio: et vnā est hostia in pane et vino quā offerimus: nō vnde deo istos magis in hō discordare a x̄po quoniam sigillatim vtraque benedixit: quoniam oēs illi discordant qui calicē post cenā nō sacrificat: sicut x̄ps fecit: et qui vtrūque simul vno noīe vocat oblatiōem vel hostiā quoniam x̄ps non fecit. Unde possumus colligere quia a nobis inuicē huius actiōe seruata: reuerentia possumus esse dissimiles: sine reprehensione: cum ab ipso auctore ipsius sacrificij simus diuersi sine offensione. Vbi autē dicimus hec dona hūmerna hō s̄cra sacrificia: siue sigillatim panis et vino singule cruces assignentur: siue vna cruce duo simul sacrificentur. Nō video in hac diuersitate reprehensibilem discordiā: nisi forsitan: quia cōuenienter ambo vna cruce notantur sicut vno verbo benedictōis sacrificantur. Cū enim plures hoīes: aut diuersas res simul benedicimus: non singulis singulas cruces reddimus sed oībus vnā crucē suffice re credim⁹. Quod vero nonnulli ab initio calicē operiūt quodā corporali: alij panē cōplicato p̄pter mūditiē custodiunt: nec nudū dimittūt calicē sicut x̄ps

ferendi.

Defem

Defem... est: vt sic signi...
...reuelati non...
...reprehēdi...
...significat ab...
...monstrat in...
...cruce...
...nudo celo...
...Ham...
...care...
...nobis relinq...
...amur vestigia...
...nobis exempli...
...in cōparati...
...p̄teritatem...
...Ad...
...ecclesiā iudica...
...habere inter...
...neque inter...
...neque sub te...
...sub quo...
...oppositū...
...clumare...
...mūdū nō in sua...
...nec natus...
...vtrūque...
...mūdū nō habet...
...nec motus...
...nec motus...
...sepulchrū aut locū...
...collocare...
...effectum...
...nuditatem sacrificij...
...significanda...
...curādū sit vt panē...
...passus est...
...vel intra ciuitatē...
...Si autē vnus nō habet...
...p̄pter puritatē...
...videt vt calix in sacrificij...
...p̄pter quādam...
...incommoditate...
...puro vt calix...
...indaco in illi...
...cognoscimus...
...vngētib⁹ in mūd...
...sapientie vestre p̄ me...
...meliorē rōm respic...